

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Τίτλος μαθήματος «ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ &
ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ»

Διδάσκων: Δρ Βούρος Παναγιώτης

Θεματική Ενότητα: Εισαγωγή /εννοιολογικές προσεγγίσεις σε θέματα Βιώσιμης Ανάπτυξης, Βιώσιμης Επιχειρηματικότητας, Εταιρικής Διακυβέρνησης, Κοινωνικής Υπευθυνότητας, Πράσινης Επιχειρηματικότητας, Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) & ESG

Τίτλος Διάλεξης: Εισαγωγή-Βασικοί ορισμοί και έννοιες

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- Ο όρος ανάπτυξη στα οικονομικά αναφέρεται στην αύξηση της πραγματικής παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών σε μία οικονομία με την πάροδο του χρόνου. Κατά σύμβαση, ως μέτρο ή δείκτης της ανάπτυξης ορίζεται ο μακροχρόνιος μέσος ποσοστιαίος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.
- Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται σε πραγματικούς όρους, δηλαδή διορθωμένους ως προς τον πληθωρισμό, και όχι σε ονομαστικούς όρους. Η ανάπτυξη αναφέρεται στη μακροχρόνια τάση (δεκαετίες, αιώνες) και όχι στη βραχυχρόνια διακύμανση (τρίμηνα, εξάμηνα, έτη) του παραγόμενου προϊόντος.

Ο όρος economic growth αναφέρεται στη μακροχρόνια αύξηση του δυνητικού προϊόντος που μπορεί παράγει μια (αναπτυγμένη) οικονομία. Ο όρος development economics αναφέρεται στη διαδικασία ανάπτυξης των υπανάπτυκτων και αναπτυσσόμενων χωρών χαμηλού κατά κεφαλή εισοδήματος.

Για να μην υπάρχει σύγχυση στην ορολογία, οι περισσότεροι οικονομολόγοι συγγραφείς χρησιμοποιούν τον όρο «μεγέθυνση» σε αντιστοιχία με τον αγγλικό όρο economic growth και τον όρο «ανάπτυξη» σε αντιστοιχία με τον αγγλικό όρο development economics.

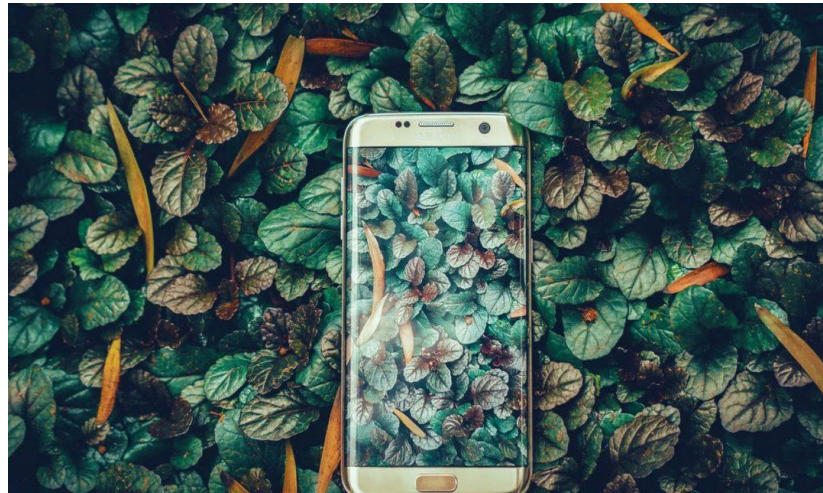

Μια από τις εγκυρότερες θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί σχετικά είναι το μοντέλο του Solow. Το μοντέλο αυτό ποσοτικοποιεί τη μακροχρόνια ανάπτυξη ως γινόμενο τεσσάρων παραγόντων:

- της παραγωγικότητας, της συσσώρευσης κεφαλαίου, της αύξησης του πληθυσμού και της τεχνολογικής προόδου.
- Στην Οικονομική Επιστήμη ο όρος παραγωγικότητα χαρακτηρίζει το μέτρο της παραγωγικής ικανότητας, το οποίο και εκφράζεται κατ' αναλογία του είδους και του ύψους της παραγωγής σε σχέση με τους παραγωγικούς συντελεστές που απαιτούνται γι' αυτήν. Με την ευρύτερη έννοια του όρου η παραγωγικότητα αποτελεί το λόγο ή τη σχέση μεταξύ των επιτευχθέντων χρήσιμων αποτελεσμάτων (εκροή) και των πόρων ή μέσων που δαπανήθηκαν για την επίτευξή τους (εισροή). Έτσι, οι παραγωγικοί συντελεστές που είναι συνήθως η γη, η εργασία και το (σταθερό) κεφάλαιο που εκλαμβάνονται ως πόροι που δαπανήθηκαν, συνεπώς εισροή, αποτελούν τον παρονομαστή του κλάσματος, που είτε εκλαμβάνονται όλοι μαζί, είτε ένας ένας χωριστά, με αντίστοιχο προσδιορισμό της παραγωγικότητας κατά είδος.

- Κατά την διαδικασία κύκλου του κεφαλαίου (Χρήμα-Μέσα Παραγωγής-Εμπόρευμα κλπ) από την μετατροπή των μέσων παραγωγής σε εμπόρευμα προστίθεται στο κεφάλαιο μια νέα αξία η οποία παράγεται τότε (η υπεραξία). Έτσι κάθε φορά που ολοκληρώνεται ένας κύκλος(σε κάθε παραγωγή δηλαδή) το κεφάλαιο αυξάνεται. Αυτή η διαδικασία ονομάζεται συγκέντρωση κεφαλαίου.
- Υπό αυτή την πιο ακριβή έννοια, μεγέθυνση είναι ο μακροχρόνιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, ενώ ως ανάπτυξη ορίζεται η αύξηση - σε κάποια χρονική περίοδο - της οικονομικής ευημερίας που απολαμβάνει ο λαός μιας χώρας. Σημαντικότερος δείκτης της ανάπτυξης είναι ο μακροχρόνιος ρυθμός αύξησης του κατά κεφαλή ΑΕΠ, ενώ χρησιμοποιούνται και άλλοι δείκτες, όπως για παράδειγμα δείκτες που σχετίζονται με το επίπεδο υγείας, μόρφωσης και μακροβιότητας[4]. Πάντως όταν ο πληθυσμός μιας χώρας έχει την τάση να παραμένει σε μια χρονική περίοδο περίπου σταθερός τότε ανάπτυξη και μεγέθυνση δεν διαφέρουν μεταξύ τους. Σε κάθε περίπτωση σημειώνεται ότι και η ανάπτυξη και η μεγέθυνση αναφέρονται στα πραγματικά αποπληθωρισμένα μεγέθη, δηλαδή αναφέρονται στην αύξηση της ποσότητας και ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων και παρεχόμενων υπηρεσιών. Αντίθετα η ονομαστική ανάπτυξη ή /και μεγέθυνση αφορούν στην αύξηση των τιμών των προϊόντων και των συντελεστών της παραγωγής.

- Με τον όρο τεχνολογία της παραγωγής εννοούμε το σύνολο των γνώσεων που βρίσκονται στη διάθεση της κοινωνίας για την παραγωγή των αγαθών. Καθώς νέες και πιο αποδοτικές μέθοδοι παραγωγής τίθενται στη διάθεση μιας κοινωνίας η τεχνολογία μεταβάλλεται. Επιπλέον νέες επινοήσεις έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της αποδοτικότητας όλων των μεθόδων παραγωγής. Συγχρόνως μερικές τεχνικές που δεν είναι πλέον αποτελεσματικές παύουν να χρησιμοποιούνται. Αυτές οι μεταβολές αποτελούν τεχνολογική πρόοδο.

Οι νέες απειλές που αντιμετωπίζει ο πλανήτης, με σημαντικότερες την κλιματική αλλαγή και τη διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, επιτάσσουν τη ριζική αναθεώρηση των κυρίαρχων μοντέλων ανάπτυξης. Απαιτείται ένα νέο μείγμα πολιτικής «πέραν του ΑΕΠ και της αγοράς», «πέραν των μέσων όρων» και «πέραν του εδώ και τώρα». Οι νέες αυτές απαιτήσεις αποκρυσταλλώνονται στις έννοιες της ευημερίας, βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας και συνδέονται με τον ολιστικό και δίκαιο χαρακτήρα της ανάπτυξης.

Οι έννοιες της ευημερίας και της βιωσιμότητας, αν και διακριτές, είναι αλληλένδετες. Μια οικονομία με υψηλά επίπεδα πραγματικής ευημερίας διαθέτει όλα τα αναγκαία εφόδια που θα την καταστήσουν βιώσιμη και ανθεκτική μεσομακροπρόθεσμα. Στο παρακάτω σχήμα αποτυπώνεται η αλλαγή του μοντέλου Ανάπτυξης.

ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ-ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

- Βιώσιμη ανάπτυξη είναι η βελτίωση της ποιότητας της ζωής μέσα στα πλαίσια της φέρουσας ικανότητας των υποστηρικτικών οικοσυστημάτων (IUCN, UNEP και WWF, 1991).
- Βιώσιμη είναι η κοινωνία που μπορεί να υπάρχει για γενεές και γενεές, που μπορεί να βλέπει αρκετά μακριά, που είναι αρκετά ευέλικτη και σοφή, ώστε να μην υπονομεύει ούτε τα φυσικά, ούτε τα κοινωνικά της υποστηρικτικά συστήματα (Meadows et al., 1995).
- Βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει να βασίζονται οι αναπτυξιακές και περιβαλλοντικές πολιτικές σε μία ανάλυση κόστους-οφέλους και σε μία προσεκτική οικονομική ανάλυση που θα ενδυναμώνει την περιβαλλοντική προστασία και θα οδηγεί σε αυξανόμενα και διατηρήσιμα επίπεδα ευημερίας (World Bank, 1992).

ΠΡΑΣΙΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η πράσινη οικονομία είναι ένα οικονομικό μοντέλο που έχει δεσμευτεί για βιώσιμη και κερδοφόρα ανάπτυξη, αναζητώντας καταστάσεις που δημιουργούν οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη.

Η πράσινη οικονομία υποστηρίζει ότι η κοινωνική ευημερία μπορεί να επιτευχθεί μειώνοντας παράλληλα τους περιβαλλοντικούς κινδύνους και τις οικολογικές απειλές. Για το λόγο αυτό, η πράσινη οικονομία αποτελείται από ένα μακροπρόθεσμο όραμα στο οποίο οι εταιρείες, οι αγορές και οι επενδυτές δεσμεύονται για βιώσιμη ανάπτυξη που εγγυάται τη μακροπρόθεσμη κερδοφορία.

Η έννοια της πράσινης ανάπτυξης δεν έχει ακόμα αποκτήσει διεθνώς μία σαφώς καθορισμένη έννοια. Οπωσδήποτε όμως χαρακτηρίζεται από κάποιες αναγκαίες και αλληλένδετες προϋποθέσεις όπως είναι η εξοικονόμηση πόρων, η αξιοποίηση της τεχνολογίας, η δημιουργία απασχόλησης και η παρέμβαση με σκοπό την βελτίωση του περιβάλλοντος.

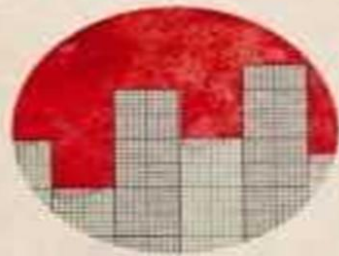
Ως «πράσινη ανάπτυξη» αποδίδεται στα ελληνικά ο όρος «green growth», ενώ ως «αειφόρος (ή βιώσιμη ή διατηρήσιμη) ανάπτυξη» αποδίδεται ο όρος «sustainable development».

Ωστόσο πρέπει να τονισθεί πως η πράσινη ανάπτυξη δίνει προτεραιότητα στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα και όχι στην οικονομική ανάπτυξη ενώ σχετίζεται, έως έναν βαθμό τουλάχιστον, με τα πράσινα κόμματα της πολιτικής οικολογίας. Από την άλλη, η πράσινη οικονομία αποτελεί ουσιαστικά εφαρμογή των οικολογικών οικονομικών, μίας ετερόδοξης οικονομολογικής σχολής με παρεμφερείς προβληματισμούς, δίνοντας έμφαση στις ήπιες μορφές ενέργειας.

Η αειφόρος ανάπτυξη, η πράσινη ανάπτυξη και η πράσινη οικονομία, ανάμεσα στ' άλλα, μπορούν να αξιοποιούν και τα σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία που παρέχει η επιστήμη των περιβαλλοντολόγων μηχανικών, καθώς και τις αρχές της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής.

GREEN ECONOMY=

**LOW CARBON
GROWTH**

**RESOURCE
EFFICIENCY**

**SOCIAL
INCLUSIVITY**

=SUSTAINABLE DEVELOPMENT?

Ο Karl Burkart ορίζει την Πράσινη Οικονομία βασιζόμενη σε 6 τομείς:

- Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Renewable energy)
- Πράσινα Κτίρια (Green buildings)
- Βιώσιμες Μεταφορές (Sustainable transport)
- Διαχείριση των υδάτων (Water management)
- Διαχείριση των αποβλήτων (Waste management)
- Διαχείριση της γης (Land management)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η επιχειρηματικότητα ως έννοια ορίζεται όταν τα άτομα προσπαθούν να καλύψουν ανάγκες και επιθυμίες που προκύπτουν στους ανθρώπους. Στόχος μιας επιχείρησης είναι η δημιουργία ενός νέου προϊόντος ή η εξέλιξη και η βελτίωση ενός ήδη υπάρχοντος.

Η επιχειρηματική δραστηριότητα αποτελεί τη βάση της οικονομικής δραστηριότητας και της παραγωγής των αγαθών. Παίζει, λοιπόν, δραστικό ρόλο στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ορθής διαχείρισης των φυσικών πόρων. Για το λόγο αυτό, οι επιχειρήσεις οφείλουν προς το περιβάλλον να υιοθετήσουν έναν περισσότερο οικολογικό τρόπο δραστηριότητας και να γίνουν περισσότερο πράσινες και φιλικές ως προς αυτό.

Η πράσινη επιχειρηματικότητα αποτελεί μια σύγχρονη μορφή οικονομικής δραστηριότητας που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των επιχειρήσεων για κερδοφορία και ανάπτυξη, αλλά ταυτόχρονα λαμβάνει υπόψη την περιβαλλοντική διάσταση, αντιμετωπίζοντάς την σαν ευκαιρία και όχι σαν εμπόδιο.

Ολοένα και περισσότερες επιχειρήσεις σε όλο τον κόσμο επιδιώκουν να συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος και τον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής, μέσα από επενδύσεις που πραγματοποιούν στην έρευνα και την ανάπτυξη πράσινων τεχνολογιών και πρακτικών.

Όταν χρησιμοποιούμε τον όρο πράσινη επιχειρηματικότητα αναφερόμαστε στην επιχειρηματικότητα εκείνη που σκοπό έχει τη διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, στην διαδικασία εκπλήρωσης και κάλυψης των ανθρωπίνων αναγκών. Είναι δηλαδή η επιχειρηματικότητα που στοχεύει στη δημιουργία μιας βιώσιμης κοινωνίας όπου όλα θα λειτουργούν αρμονικά.

Μια πράσινη επιχείρηση προσπαθεί να κάνει τις διαδικασίες ως προς την παραγωγή των προϊόντων όσο πιο φιλικές προς το περιβάλλον, μειώνοντας τις επιπτώσεις της προς αυτό. Αυτές οι διαδικασίες αφορούν όλο το φάσμα της δραστηριότητάς της, τις πρώτες ύλες που χρησιμοποιεί, την παραγωγή, τη διανομή κ.ά.

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Η **εταιρική διακυβέρνηση** (Corporate Governance)-(ΕΔ) είναι ένα σύνολο κανόνων που εφαρμόζονται στις ανώνυμες εταιρείες και ρυθμίζουν τη λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου. Είναι δηλαδή η σχέση με τους μετόχους της εταιρείας, τον CEO(Chief Executive Officer) και το διοικητικό συμβούλιο .Με την ΕΔ επιδιώκεται η υπεύθυνη οργάνωση, λειτουργία, διοίκηση και έλεγχος μιας εταιρείας, με στόχο την αύξηση της αξίας της και τη προστασία των έννομων συμφερόντων όλων των μετόχων της, κυρίως όμως των μετόχων μειοψηφίας, έναντι των μεγαλομετόχων.

Οι κανόνες Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης έναντι των μετόχων.

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ (ΕΚΕ)

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η ευθύνη των επιχειρήσεων για τον αντίκτυπό τους στην κοινωνία.» (Ανακοίνωση για την ΕΚΕ, 2011)

Σύμφωνα με το Επιχειρηματικό Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (WBCSD) «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η διαρκής δέσμευση των επιχειρήσεων για ηθική συμπεριφορά και συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη με ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας ζωής τόσο του εργατικού τους δυναμικού και των οικογενειών τους καθώς επίσης και των τοπικών κοινοτήτων και της κοινωνίας γενικότερα». (WBCSD Stakeholder Dialogue on CSR, 1998)

Ένας συχνά χρησιμοποιούμενος ορισμός για την ΕΚΕ που αναφέρεται στην οργανωτική ευθύνη είναι: «οι συγκεκριμένες οργανωτικές δράσεις και πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη διαφορετικές απαιτήσεις και προσδοκίες των ενδιαφερόμενων μερών σύμφωνα με την τριπλή κατώτατη γραμμή της απόδοσης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας» (Aguinis & Glava, 2012).

Επένδυση και ανάλυση ESG (Environmental, Social, and Governance)

Ο όρος «ESG» αναφέρεται σε θέματα περιβάλλοντος, κοινωνίας και εταιρικής διακυβέρνησης που μπορούν να επηρεάσουν την ικανότητα μιας εταιρείας να παράγει αξία. Σε εταιρικό πλαίσιο, αναφέρεται στην ενσωμάτωση μη χρηματοοικονομικών παραγόντων στην επιχειρηματική στρατηγική και τη λήψη αποφάσεων.

Παρόλο που οι δείκτες ESG συχνά αποκαλούνται «μη χρηματοοικονομικοί», συνδέονται με την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και ο τρόπος διαχείρισής τους από μια εταιρεία ενδέχεται να έχει χρηματοοικονομικές συνέπειες.

